

Sygn. akt IV U 94/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Krzywonos
Protokolant:	st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2019 r.

sprawy S. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o wysokość emerytury i ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania S. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 9 listopada 2017 znak : (...) -2017

z dnia 10 listopada 2017 znak : (...)

z dnia 21 listopada 2017 znak : (...)

I. zmienia zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia

9 listopada 2017 znak : (...) -2017 , z dnia 10 listopada 2017 znak : (...) , z dnia 21 listopada 2017 znak (...) w ten sposób, że nakazuje organowi rentowemu uwzględnienie w wyliczeniu kapitału początkowego , a tym samym i emerytury okresu zatrudnienia S. B. w Ośrodku (...) Lasów Państwowych w D. od 5 października 1970r do 15 stycznia 1971r oraz ustala brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

II. w pozostałym zakresie umarza postępowanie

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na rzecz S. B. kwotę 90 złotych / słownie : dziewięćdziesiąt/ tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 94/18

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 21 listopada 2019 r.

Decyzją z dnia 9 listopada 2017 r. znak: (...) -2017 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., ustalił dla wnioskodawcy S. B. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r., zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wskazał, że wartość kapitału wynosi 77 020,68 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął:

- podstawę wymiaru kapitału w kwocie 528,28 zł ustaloną w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 43,27% przez kwotę bazową wynoszącą 1 220,89 zł
- okresy składkowe łącznie w wymiarze 21 lat 2 miesiące i 9 dni tj. 254 miesiące i okresy nieskładkowe łącznie – 10 miesięcy 25 dni tj. 10 miesięcy.

Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł dla wnioskodawcy 75,11%. ZUS wskazał nadto, że średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat wynosi 209 miesięcy.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału i wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 43,27%.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił okresów od 1 września 1966 r. do 31 stycznia 1968 r., od 17 maja 1968 r. do 17 lutego 1971 r. wskazując, że nie zostały one wystarczająco udowodnione.

Kolejną decyzją z dnia 10 listopada 2017 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał S. B. emeryturę poczynając od 1 sierpnia 2017 r. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Wskazano, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota zwaloryzowanego kapitału wyniosła 283223,18 zł, kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 124625,37 zł, średnie dalsze trwanie życia – 209,20 miesięcy. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej wyniosła 1 949,56 zł.

Decyzją natomiast wydaną w dniu 21 listopada 2017 r. ZUS z urzędu ustalił wysokość emerytury w/w z zastosowaniem najkorzystniejszego średniego dalszego trwania życia – 205,70 miesięcy, od 1 października 2017 r. tj. od daty wejścia w życie przepisów. Wyliczona kwota emerytury wyniosła 1 982,73 zł.

S. B., reprezentowany przez pełnomocnika, złożył odwołanie od powyższych decyzji kwestionując prawidłowość stanowiska w nich wyrażonego. Zarzucił błędne ustalenie wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych i nieuwzględnienie okresu od 1 września 1966 r. do 31 stycznia 1968 r. oraz od 17 maja 1968 r. do 17 lutego 1971 r. Zauważał, iż konsekwencją nieuwzględnienia wskazanych okresów było błędne ustalenie kapitału początkowego i wartości emerytury. Podkreślał, że okresy składkowe i nieskładkowe przedstawiają się następująco: od 1 września 1966 r. do 31 stycznia 1968 r. pracował w Spółdzielni Pracy (...) w J., od 17 maja 1968 r. do 24 czerwca 1970 r. w Zakładach Produkcji Usługowych (...) w R., od 25 czerwca 1970 r. do 17 lutego 1971 r. w gospodarstwie rolnym, od 18 lutego 1971 r. do 16 grudnia 1971 r. odbywał służbę wojskową, następnie od 17 grudnia 1971 r. do 31 grudnia 1976 r. ponownie wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym, od 1 stycznia 1977 r. do 31 grudnia 1977 r. prowadził działalność gospodarczą, od 1 stycznia 1978 r. do 31 marca 1982 r. zatrudniony był w Meblarskich Zakładach (...) w R., od 1 kwietnia 1982 r. do 2 kwietnia 1990 r. w Gminnej Spółdzielni (...) w B., a od 1 stycznia 1990 r. prowadzi działalność gospodarczą. Tym samym okresy składkowe i nieskładkowe wynoszą ponad 31 lat.

Domagał się również zobowiązania ZUS do przedstawienia sposobu wyliczenia zwaloryzowanych składek.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. domagał się jego oddalenia podtrzymując ustalenia i twierdzenia zawarte w zaskarżonych decyzjach. Odnosząc się do okresu od 1 września 1966 r. do 31 stycznia 1968 r. - zatrudnienia wnioskodawcy jako praktycznej nauki zawodu w Spółdzielni (...) w J. Zakład podniósł, iż wnioskodawca nie przedłożył umowy o praktyczną naukę zawodu. Warunkiem koniecznym uwzględnienia tego okresu zatrudnienia jest wykonywanie zatrudnienia na podstawie indywidualnej umowy zawartej pomiędzy uczniem a pracodawcą. Odnosząc się natomiast do okresu od 17 maja 1968 r. do 17 lutego 1971 r. ZUS wskazał, że w dokumentach przedłożonych za ten okres brak jest wskazania daty zakończenia pracy, jest jedynie data rozpoczęcia zatrudnienia. Organ rentowy dodał jeszcze, że na okoliczność wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym wnioskodawca nie przedstawił żadnych dowodów.

W piśmie z dnia 9 lipca 2018 r. odwołujący cofnął wniosek w zakresie uwzględnienia jako okresu składkowego, czasu pracy w gospodarstwie rolnym od 25 czerwca 1970 r. do 17 lutego 1971 r. a także w Spółdzielni Pracy (...) w J.. Domagał się natomiast uwzględnienia do stażu ubezpieczeniowego zatrudnienia w Ośrodku (...) Lasów Państwowych w D. od 5 października 1970 r. do 15 stycznia 1971 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustosunkowując się do stanowiska odwołującego, w piśmie z 23 lipca 2018 r., po przeprowadzeniu postępowania z Wydziałem Ubezpieczeń i Składek stwierdził, że potwierdzone okresy prowadzenia przez S. B. działalności gospodarczej przypadają na okresy od 1 lutego 1977 r. (a nie jak wskazuje odwołujący 1 stycznia 1977 r.) do 31 grudnia 1977 r. oraz od 1 grudnia 1990 r. do 31 grudnia 1998 r.

W piśmie z dnia 28 marca 2019 r. pełnomocnik S. B. cofnął wniosek o zaliczenie do okresu ubezpieczenia miesiąca stycznia 1977 r. Podtrzymał natomiast wniosek o uwzględnienie okresu zatrudnienia w Ośrodku (...) Lasów Państwowych w D. od 5 października 1970 r. do 15 stycznia 1971 r. Wskazywał również, że spornym nadal pozostaje przyjęty do ustalenia kapitału początkowego współczynnik oraz ilość okresów składkowych.

Wykonując zarządzenie Sądu organ rentowy w piśmie z 23 listopada 2018 r. przekazał wyliczenie waloryzacji składek kwartalnej i rocznej ustalając, że ostateczna kwota składek zaewidencjonowanych na koncie wnioskodawcy z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 124625,37 zł. Z przedstawionym wyliczeniem Zakładu zgodził się odwołujący wyrażając swoje stanowisko w tym zakresie, w piśmie z 13 grudnia 2018 r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. B. urodził się (...)

Decyzją z 9 listopada 2017 r. organ rentowy ustalił dla w/w kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Uwzględniono wówczas łącznie 21 lat 2 miesiące i 9 dni okresów składkowych i 10 miesięcy i 25 dni nieskładkowych. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 43,27%. Współczynnik zaś proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 75,11%.

Decyzją z dnia 10 listopada 2017 r. ZUS przyznał wnioskodawcy emeryturę od sierpnia 2017 r. tj. miesiąca, w którym złożony został wniosek o świadczenie. Podstawę obliczenia emerytury zgodnie z art. 26 ustawy stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Tak więc kwota ta obejmuje zgromadzone składki na koncie, ich coroczną waloryzację oraz zwaloryzowany kapitał początkowy. Wyliczona kwota emerytury dla wnioskodawcy z uwzględnieniem powyższego wyniosła 1 949,56 zł.

Kolejną natomiast decyzją z 21 listopada 2017 r. Zakład z urzędu ponownie ustalił wysokość emerytury wnioskodawcy z zastosowaniem najkorzystniejszego średniego dalszego trwania życia – tj. 205,70 miesięcy. Co umożliwiły przepisy, poczynając od 1 października 2017 r.

Decyzja z 9 listopada 2017 r., z 10 listopada 2017 r. i 21 listopada 2017 r. stanowią przedmiot zaskarżenia w sprawie.

(dowód: dokumentacja w aktach ZUS)

W oparciu o dowody z dokumentów przedłożonych w sprawie, możliwym jest ustalenie, że S. B. od 1 września 1966 r. do 31 stycznia 1968 r. był zatrudniony w Spółdzielni (...) w J. w charakterze ucznia zawodu. W/w nie posiada jednak indywidualnej umowy o pracę zawartej z pracodawcą na ten okres.

Wnioskodawca w okresie od 5 października 1970 r. do 15 stycznia 1971 r. zatrudniony był w Ośrodku (...) Lasów Państwowych w D. jako stolarz. Pracował tam do 15 stycznia 1971 r., gdyż z tym dniem została z nim rozwiązana umowa o pracę w trybie natychmiastowym, w związku z samowolnym opuszczeniem pracy. Okoliczność zatrudnienia, wykonywania pracy przez w/w i uzyskiwania wynagrodzenia potwierdzają dokumenty zawarte w aktach osobowych wnioskodawcy. Nadto wpis w legitymacji ubezpieczeniowej zaświadcza o zatrudnieniu w/w od 5 października 1970 r.

Następnie od 18 lutego 1971 r. do 16 grudnia 1971 r. odbywał służbę wojskową. Dalej, w okresie od 1 lutego 1977 r. do 31 grudnia 1977 r. prowadził działalność gospodarczą. Następnie od 1 stycznia 1978 r. do 31 marca 1982 r. zatrudniony był w Meblarskich Zakładach (...) w R., a od 1 kwietnia 1982 r. do 2 kwietnia 1990 r. w Gminnej Spółdzielni (...) w B.. Od 1 grudnia 1990 r. ponownie podjął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i prowadził ją do 31 grudnia 1998 r.

(dowód: akta osobowe, dokumentacja w aktach ZUS)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o powołane dowody z dokumentów w tym złożonych do akt, zawartych w aktach osobowych i w aktach organu rentowego, które sporządzone zostały przez uprawnione podmioty i w formie dla nich przepisanej oraz w oparciu o stanowiska stron wyrażone w pismach procesowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie kwestią sporną pozostawał sposób ustalenia przez ZUS zarówno wartości kapitału początkowego jak i wysokości świadczenia emerytalnego wnioskodawcy S. B.. Po ostatecznym sprecyzowaniu żądań i stanowiska odwołującego się, spór koncentrował się wokół okresu pracy w/w w Ośrodku (...) Lasów Państwowych w D. od 5 października 1970 r. do 15 stycznia 1971 r. i możliwości jego uwzględnienia do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy. Organ rentowy odmawiał uwzględnienia wskazanego czasokresu wskazując, że nie został on wystarczająco udowodniony, że brak jest wskazanej daty ustania zatrudnienia, a dokumenty nie zawierają precyzyjnych danych dotyczących wymiaru czasu pracy, nadto, że wynika z nich, iż w/w mógł być zatrudniony jako pracownik sezonowy. S. B. z takim stanowiskiem się nie zgodził. Kwestionował ustalenie wymiaru okresów składkowych i obliczenie wymiaru kapitału początkowego.

Jak ustalono, wnioskodawca uzyskał prawo do emerytury od 1 sierpnia 2017 r. ZUS ustalił jej wysokość w myśl art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1383). Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego zewidencjonowanego na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowiła zaś równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Stosownie zaś do przepisów art. 174 ust. 1,2,3,7 powołanej ustawy kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53 z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe z art. 7 pkt 1 - 4 i 6 - 12 w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 tj. nie przekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust.1, 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Art. 15 ust. 1 ustawy stanowi natomiast, że podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Ust. 6 powołanego przepisy wskazuje zaś, że na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

W tym miejscu podkreślić należy, że Zakład ustala kapitał początkowy na podstawie dokumentacji przedstawianej przez płatnika składek lub samego ubezpieczonego. Zgodnie z brzmieniem art. 116 ust. 5 ustawy o emeryturach rentach z FUS - do wniosku powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia zgodnie z treścią § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenie emerytalno – rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności: legitymacja ubezpieczeniowa czy legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia. Środkiem dowodowym stwierdzającym z kolei wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia - § 21 powołanego rozporządzenia.

Dowody przedstawione przez S. B. na okoliczność zatrudnienia w spornym okresie, a to podanie o zatrudnienie w Ośrodku (...) Lasów Państwowych w D., angaż, pismo pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę, karta wynagrodzenia, a także wpis dokonany w legitymacji ubezpieczeniowej nie budzą wątpliwości, a pozwoliły ustalić charakter zatrudnienia wnioskodawcy, czas trwania zatrudnienia od 5 października 1970 r. do 15 stycznia 1971 r. i uzyskiwane wynagrodzenie. Dowody te wypełniają przesłanki określone w treści powołanego wyżej rozporządzenia z dnia 11 października 2011 r. do uznania ich za wiarygodne środki dowodowe stwierdzające okres zatrudnienia. Organ rentowy natomiast poza ogólnym zakwestionowaniem możliwości uwzględnienia tego okresu zatrudnienia nie przedstawił żadnych dowodów na potwierdzenie swego stanowiska. Dlatego też w ocenie Sądu przedstawiony materiał dowodowy, wbrew wątpliwościom zgłaszanym przez organ rentowy, stanowił podstawę do poczynienia istotnego w sprawie ustalenia tj. przyjęcia, iż w okresie od 5 października 1970 r. do 15 stycznia 1971 r. wnioskodawca miał status pracownika i wykonywał pracę, a co za tym idzie uwzględnienia tego okresu przy ustaleniu wartości kapitału początkowego, jako okresu składkowego w rozumieniu powołanego wyżej art. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a następnie w jego oparciu - wartości emerytury w/w.

Pozostałe wykazane okresy zatrudnienia S. B., okres służby wojskowej nie były kwestionowane przez ZUS, a zatem nie budzi wątpliwości, że stanowią one okresy uwzględniane według przepisów ustawy emerytalno – rentowej przy ustalaniu wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych dla wnioskodawcy, przyjmowanych przy ustalaniu wartości kapitału początkowego i przysługującego mu świadczenia.

Mając na uwadze poczynione wyżej ustalenia i zważania, Sąd w pkt I wydanego wyroku po myśli art. 477¹⁴§ 2 kpc zmienił zaskarżone decyzje nakazując organowi rentowemu uwzględnienie w wyliczeniu kapitału początkowego oraz wysokości emerytury dla wnioskodawcy okresu zatrudnienia w Ośrodku (...) Lasów Państwowych w D. od 5 października 1970 r. do 15 stycznia 1971 r. Wobec faktu, iż przesądzenie istnienia elementów warunkujących ponowne ustalenie wartości kapitału i przeliczenie wysokości emerytury wnioskodawcy nastąpiło dopiero w postępowaniu

sądowym, Sąd stosując art. 118 ust.1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustalił brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd w oparciu o art. 355 kpc umorzył postępowanie w zakresie w jakim odwołanie zostało ograniczone tj. w zakresie uwzględnienia jako okresu składkowego czasu pracy w gospodarstwie rolnym od 25 czerwca 1970 r. do 17 lutego 1971 r. a także w Spółdzielni Pracy (...) w J. oraz zaliczenie do okresu ubezpieczenia miesiąca stycznia 1977 r. gdyż wydanie wyroku w tym zakresie stało się zbędne

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 100 § 1 kpc uwzględniając, iż ostatecznie odwołujący utrzymał się w swoim żądaniu jedynie w niewielkiej części. Aczkolwiek koszt ustanowienia zastępstwa procesowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w postępowaniu przed sądem I instancji wynosi kwotę 180 zł - zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800) w sprawie opłat za czynności adwokackie, to jednak Sąd mając na względzie uprzednie Sąd zasądził od ZUS na rzecz S. B. zwrot kosztów zastępstwa procesowego w części tj. w kwocie 90 zł.